

CAIUS LICINIUS CALVUS*

I.

Igaz barát vagy, Allius, légy vendégem:
rád vár tiburi birtokom! Ha bánkódnál,
segít elúzni gondjaid, s ha nem tetszik,
mivel Sabinum széle szinte szomszédos,
no meg Tibur se túl divat manapság már,
se baj, mufurc, van nékem ám elfekvőben,
kampán vidéken még további hét házam!
Hetvenkedem? Ne hidd, de nem sivár viskó:
tengerre néző villa látna vendégül
akármikor, nos, eljöhetsz, csak válasszál,
ha mersz, ha tudsz a hét közül, csibész, bölcsen!
Az egyik épp Misenum és Baiae közt áll –
ajaj, bajos lesz majd s nehéz a választás,
hisz tán ezerszer bájosabb másik portám
Aenariának partjain... Nem is tudnád:
melyik csodásabb, szebb, hogy egyre ajnározd,
amint szokásod, Allius... De fényűzőbb
a harmadik, mely Herculaneumban vár,
Neptunus és Amphitrite kegyében van,
s hozzá közel ledér tanyán Oplontisban,
kis múzsalak, mit Jöllövő Apollónak
szenteltem én... S nem messze tőle pompásabb
pompeji villát, titkosat, Lenaeusnak:
thyasok is táncolnak ott a nagy Pannal,
maenasok, ős mimák, rimák, mind thyrust ráz,
satyri nép szökdös, számár Silenus bögg!

* Caius Licinius Calvus (i. e. 82–i. e. 47?) előkelő plebejuscsaládból származó római szónok és költő, Catullus legjobb barátja. Irodalmár barátaival együtt elhatárolta magát Caesar és Pompeius politikai törekvéseitől. A szónoki pályán Cicero vetélytársának számított. A fiatal, művelt ifjak körének, a „neoterikusok” néven emlegetett csoportnak irodalomelméleti megalapozójaként kedvelt költő maradt az augustusi aranykor idején is. Számos költői művéből mindössze 156 vers, illetve 21 töredék maradt ránk.

Ajánlhatom még *Stabiaet, Surrentumban*
pedig pazar, dús kéjlakom... Nyugodtan dönts,
diszkrét, szerény légy, Allius, s ha nem tudnál,
maradj Tiburnál, megfelel – s a többit hagyd,
felejtsd el, ó, rossz tréfa volt, csak úgy mondtam,
hogy néhanap majd vélem is henceghessél,
miképp csak új, gazdag barátokkal szoktál,
mert másokat legőgölő dicsekvő vagy.

II.

Ó, ne rohanj, ne nyomulj, *hogy a Rostrán szólj a tömeghez!*
Hagyd, te magad sose menj – vigyenek csak a Rostra elé majd!

III.

Állj be közénk, *Amathusia, jöjj, hogy a vágyban újra hárman*
égyünk, akár az összefont nyalábok
máglya tüzén elomoltan! A pernye is égbe száll, de súlyos,
vén trágyadombról fölrepülve bűzlik,
s mint a halotti világ hidegült szaga, füstölögve terjeng
a szenvedély s a fátum is valónkban:
összecsomózza, facsarja a testeket egybe... Perzselődjünk
a pillanatnyi fénybe, Postumilla!

IV.

Iacchust, India víg urát, Gandaraeban a göndör
hellén nép örömmünnepén áldják vad gyönyörökkel
éjjel, Nysa hegyén: dühös tigrisek szerelemben
bődülnek, szaporodnak úgy! Dalt ordít a tömeg, zeng
megbolydult Bromiusnak ott, tülköl, bőrdarabokat ver,
tombol, hűvja Thyneust, thyrsust ráz a tömeg, zeng:
Iacchus, Zagreus, isten, ó, Iacchus, Zagreus, áldott!

Jöjj, kétszerszületett kölyök, jöjj, kígyókoszorús fő,
Cretából szabadult fiú, szép és rettenetes lény,
lóbálgad bikaszarvaid, jöjj, lebírtad a Gangest,
gránátalmafa magja dől, dalt ordít a tömeg, zeng,
táncban száz elefánt dübörög, tülköl, bőrdobokat ver,
téged hív s a Hyasokat, thyrsust ráz a tömeg, zeng:
Iacchus, Zagreus, istenünk, Iacchus, Zagreus, áldott!

Átkeltél haragos vizen, zöld Pharust venyigével
hódoltattad, a vén királyt, Ammont trónra emeled,
s megtértél Phrygiába, hol titkon dúsz Cybelével
háltál, majd a szelíd Cerest, megszállván Eleusint,
nászban földre teperted ősz, rejtettebb ligetében,
gályát gúzsba kötő suhanc, föltámadt fiatalság,
Iacchus, Zagreus, isten, ó, Iacchus, Zagreus, áldott!

Jöjj, légy zord zene, Iuppiter vándor sarja, sötétből
jöjj, Proserpina gyermeke, győzelmek sora vár rád,
párducléptű Lyaeusunk, légy sörényes oroszlán,
jöjj, szaggass darabokra már, dalt ordít a tömeg, zeng,
szaggasd szét magad – érted is tülköl, bőrdobokat ver
bacchánsok hada, fölsikong, thyrsust ráz a tömeg, zeng:
Iacchus, Zagreus, istenünk, Iacchus, Zagreus, áldott!

Zürzavar fogadott kopár, meddő Thracia táján,
nem vágott gödölyét, se kost oltárodra Lycurgus,

átkod törte le Pentheust, s Thebaet tébolya súlya,
maenas mámore túrt habot, háborgott a Cithaeron
csúcsán s Orchomenosban, ó, fojtó inda, borostyán,
benned szent öröm, örület, borzadály zaja izzik,
Iacchus, Zagreus, isten, ó, Iacchus, Zagreus, áldott!

Züllött bú fia, kedvesünk, kit Boeotia küldött
föllármázni a lagymatag, tespedt lelkeket, áldunk,
Lenaeus, gyere, hozd a bort, gondúzó mosolyoddal
jöjj szőlőt szüretelni, míg dalt ordít a tömeg, zeng,
vért sajtol, szemeket tapos, tülköl, bőrdobokat ver,
véled dülva, vonulva zúg, thyrust ráz a tömeg, zeng:
Iacchus, Zagreus, istenünk, Iacchus, Zagreus, áldott!

Naxos, Delphi, Chios, magas Parnassus meredélyén
papnök kardala száll: „Ragyogsz, mint tépett hazatért, hős
korhely, föl-le dülöngve lépsz részeg reggeli fényben,
s mert dicső birodalmakat dúltál föl, koszorúzza
repkény isteni fürtjeid!” ... Szőlőt áldozok én is:
Liber, vedd el a serlegem, hogy sokat ne vedeljek,
Iacchus, Zagreus, ó, segíts, Bacchus, Zagreus, áldott!

V.

Postumiám, soha már! Sose lássalak én e világon:
vak legyenek, úr-süket... Oly néma, miként a sötét,
orcusi szirt a tüzes Phlegethonnál, tarka ribanc, hol
Tartarus árnyai közt testi fagyokban elégsz!

VI.

*Lyd Etruria volt eleimnek a hajdani fészke
 ködbe, homályba vesző
 ősi korokban: a tuszk meg az umber elődök
 hős sora hordta vidám*

*arcomat egykor a tág, a titokteli Tuscia földjén.
 Enyhe, finom mosolyom,
 még a szemem szomorúbb vágása is annyira tyrrhén,
 s telten a távoli fény*

*bús örömeivel: enyém! Még Clusium és Volaterrae
 küldte nekem, csak enyém,
 s nem tagadom le sosem, tán megmarad át az időkön –
 római mérce szerint*

*nagy s kicsi is vagyok én, noha külsőm lényege semmi.
 Tarquiniába való,
 thybrisinél kecsesebb, tüzesült agyagurna a lelkem –
 rejti halottaimat.*

VII.

*Róma szült, de ő is ölt meg – új poétát, szónokot
 tart ölében, őriz engem tán örökre már Tibur.*

KOVÁCS ANDRÁS FERENC műfordításai